

Sygn. akt I Ca 35/16

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

SSO Elżbieta Zalewska-Statuch

Sędziowie SO Joanna Składowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2016 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku J. G. i M. G.

z udziałem (...) SA w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 12 listopada 2015 roku, sygnatura akt I Ns 1156/13

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawców J. G. i M. G. na rzecz uczestnika postępowania (...) SA w L. 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 35/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 listopada 2015 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu oddalił wniosek M. gałuszka i J. G. o ustanowienie służebności przesyłu (pkt 1.), orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych (pkt 2.) oraz o kosztach postępowania (pkt 3.).

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące istotne ustalenia i wnioski :

Wnioskodawcy M. G. i J. G. na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej są właścicielami nieruchomości położonej w K., oznaczonej numerem działki (...), nabytej w dniu 17 czerwca 1994 r. od Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w K. w likwidacji.

Do dnia 22 czerwca 1988 r. przedmiotowa nieruchomość stanowiła własność Skarbu Państwa.

Przez nieruchomość należącą do wnioskodawców przebiegają trzy linie napowietrzne średniego napięcia 15 kV relacji. Pierwsza z linii zasilana ze stacji transformatorowej (...) wybudowana została w dniu 26 września 1964 r., a następnie remontowana w 1977 r. i oddana do eksploatacji w dniu 21 września 1977 r. Druga linia zasilana jest ze stacji transformatorowej (...), wybudowana została w trakcie remontu pierwszej linii, a oddana do użytku została 23 lutego 1979 r. Trzecia linia relacji (...) wybudowana została 20 września 1985 r. na podstawie pozwolenia na budowę z dnia 15 marca 1985 r.

Okresowo na terenie nieruchomości wnioskodawców dokonywane są przez pracowników uczestnika przeglądy, czynności konserwacyjne, wycinka drzew, naprawy związane ze zgłaszanymi awariami.

Poprzednikiem prawnym uczestnika postępowania, który dokonywał opisanych wyżej inwestycji było Przedsiębiorstwo Państwowe Zakłady (...), które na podstawie zarządzenia nr 16 Naczelnego Dyrektora Zjednoczenia (...) z dnia 12 sierpnia 1975 roku w sprawie dostosowania terenowej organizacji energetyki do podziału administracyjnego państwa otrzymało nazwę Zakład (...) w Ł. i wchodziło w skład Zakładów (...) w W.. W wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Centralny Okręg Energetyczny w W. zarządzeniem nr (...) (...) /89 z dnia 16 stycznia 1989 roku Ministra Przemysłu z dniem 01 stycznia 1989 roku utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w Ł., a to z kolei, zarządzeniem nr (...) /O./93 z dnia 09 lipca 1993 r. Ministra Przemysłu i Handlu, przekształcone zostało w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.. W dniu 15 grudnia 2008 roku Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł. zmienił nazwę na (...) Spółka Akcyjna w Ł., a od 1 września 2010 r. stał się oddziałem spółki (...) S.A.

w Ł. i uzyskał nazwę (...) S.A. w Ł. Oddział (...) w Ł..

Pismem z dnia 27 kwietnia 2013 r. wnioskodawca wystąpił do miejscowego rejonu uczestnika o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości i ustanowienie służebności przesyłu. Uczestnik odmówił ustanowienia służebności przesyłu, powołując się na zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu. Odmówił także zapłaty odszkodowania.

O odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości toczyła się przed Sądem Rejonowym - Ł. w Ł. sprawa między stronami, zakończona prawomocnym oddaleniem powództwa.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd uznał, że służebność przesyłu, jakiej ustanowienia domagają się wnioskodawcy, polegałaby, w świetle art. 305¹ k.c., na obciążeniu należącej do nich nieruchomości na rzecz uczestnika postępowania – przedsiębiorcy zajmującego się przesyłem energii elektrycznej, którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie przeznaczeniem tych urządzeń.

Następnie Sąd pierwszej instancji omówił możliwość nabycia służebności przesyłu przez przedsiębiorcę przesyłowego w drodze zasiedzenia. Sąd wskazał, że jest to typowe posiadanie służebności, do którego odnosi się przepis art. 352 § 1 k.c.

Sąd podniósł, że uczestnik postępowania wykazał, iż jest następcą prawnym Skarbu Państwa, którego przedsiębiorstwo państwowe dokonywało inwestycji na nieruchomości, która aktualnie należy do wnioskodawców, a urządzenia znajdujące się na tej nieruchomości stały się składnikiem przedsiębiorstwa uczestnika postępowania, nabytym na skutek kolejnych przekształceń podmiotowych.

Kolejno Sąd zauważył, że okoliczności faktyczne w sprawie wskazują także, że wszystkie trzy linie energetyczne przebiegające przez działkę wnioskodawców zostały pobudowane w czasie, kiedy właścicielem przedmiotowej nieruchomości był Skarb Państwa. Na dokonanie tych inwestycji w każdym przypadku inwestor uzyskiwał pozwolenie na budowę. Z dniem, kiedy nieruchomość przestała być własnością Skarbu Państwa, nie doszło do zmiany w zakresie korzystania przez poprzednika uczestnika z urządzeń znajdujących się na przedmiotowej nieruchomości. Urządzenia

te istnieją do dzisiaj i są eksploatowane. Tym samym Sąd uznał, że spełniona jest przesłanka z art. 292 k.c. dotycząca korzystania z trwałego i widocznego urzędzenia.

Mając na uwadze przesłanki instytucji zasiedzenia, o której mowa w art. 172 k.c., Sąd stwierdził, że okoliczności faktyczne sprawy wskazują, iż od dnia 6 października 1988 r. poprzednik uczestnika władał nieruchomością w zakresie dotyczącym służebności gruntowej, jako posiadacz samoistny. W ocenie Sądu od chwili wejścia w posiadanie nieruchomości był w dobrej wierze, usprawiedliwionej przekonaniem, że prawo do korzystania z nieruchomości w zakresie służebności gruntowej nabył legalnie, będąc jeszcze właścicielem nieruchomości. Dla nabywcy nieruchomości, jakim w dniu 6 października 1988 r. była Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna (...) w K., stan posiadania urzędzeń poprzednika uczestnika na gruncie był stanem zastanym. Sąd dodał, że oceny dobrej wiary posiadacza dokonywać należy według stanu z chwili uzyskania posiadania, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę. Sąd podkreślił, że wnioskodawcy nie wykazali, by w sposób wyraźny sprzeciwiali się korzystaniu z urzędzeń przesyłowych przez uczestnika przed 2013 rokiem, co mogło by wpłynąć na przerwanie biegu zasiedzenia.

Przyjmując zatem, jako początek biegu zasiedzenia datę 6 października 1988 r., doliczając następnie 20-letni okres posiadania, Sąd stwierdził, że do ziszczenia przesłanek przewidzianych w art. 172 w zw. z art. 176 § 1 k.c. doszło w dniu 6 października 2008 r. Sąd zaznaczył, że tym samym nabycie służebności przesyłu odpowiadającej treści służebności gruntowej, na podstawie art. 292 w zw. z art. 305⁴ k.c., nastąpiło przez poprzednika prawnego uczestnika – Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł..

Z tych względów Sąd oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu i zapłatę wynagrodzenia za jej ustanowienie.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od orzeczenia wnieśli wnioskodawcy, którzy zaskarżyli je w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego – art. 7 k.c. poprzez przyjęcie, że uczestnik wykazał się dobrą wiarą w momencie objęcia w posiadanie nieruchomości stanowiącej własność wnioskodawców;
2. naruszenie art. 245 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że obecnie w posiadanie gruntu przez Skarb Państwa w dniu 6 października 1988 r. nastąpiło w dobrej wierze;
3. naruszenie art. 176 § 1 k.c. poprzez przyjęcie, że uczestnik wykazał przeniesienie posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na swego poprzednika prawnego;
4. dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym poprzez wywiedzenie z faktu zakupu nieruchomości obciążonej infrastrukturą przesyłową akceptacji istnienia takiego stanu rzeczy oraz poprzez przyjęcie iż datą początkową rozpoczęcia biegu terminu zasiedzenia jest 6 październik 1988 r. bez wskazania podstaw faktycznych i prawnych takiego twierdzenia, w szczególności w jaki sposób doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo państwowe;
5. przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez przyjęcie, że fakt istnienia decyzji w postaci pozwolenia na budowę jest równoznaczny z istnieniem prawa do gruntu, przy czym pozwolenie dotyczyło tylko jednej z linii posadowionych na działce wnioskodawców.

W konkluzji apelujący wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona i nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń, które Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich powtarzania.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia prawa procesowego, które miałyby polegać na dokonaniu ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiale dowodowym, czy przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów, to trzeba zauważyć, że oprócz sformułowaniu tego typu zarzutów skarżący nie wskazali, jakie reguły dowodzenia określone w art. 233 § 1 k.p.c. zostały przez Sąd Rejonowy naruszone, a z treści uzasadnienia apelacji wynika, że de facto sprawdzają się one do złej subsumcji ustalonego stanu faktycznego pod normę prawną. Jak wynika bowiem z pozostałych zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialnego oraz ich uzasadnienia skarżący skupia się przede wszystkim na złej ocenie dokonanej przez Sąd Rejonowy, że niesporne posiadanie służebności przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania nie było posiadaniem w dobrej wierze oraz że strona uczestnicząca nie wykazała przeniesienia posiadania.

Odnosząc się zatem do tych zarzutów łącznie, na wstępie należy zauważyć, że posiadanie służebności jest odrębną postacią posiadania niż posiadanie rzeczy. Nie obejmuje ono władania rzeczą, ale faktyczne korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie rozciąga się na nieruchomość i jej części składowe, a skoro za części składowe uważane są prawa związane z własnością, to posiadacz nieruchomości uprawniony jest do posiadania służebności związanych z nieruchomością władnącą. Osoba, na rzecz której nastąpiło przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej, uprawniona jest do posiadania służebności związanych z tą nieruchomością. Przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej powoduje także przeniesienie posiadania służebności z nią związanej i jest wystarczającym tytułem legitymującym do wykonywania posiadania w granicach, w jakich nastąpiło przeniesienie (por. uzasadnienie wyroku SN z 3 stycznia 1969 r., III CRN 271/68, OSNCP 1969, nr 10, poz. 177).

Według art. 176 § 1 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Przepis art. 176 k.c. nie czyni rozróżnienia, czy przeniesienie posiadania ma nastąpić na podstawie czynności prawnej, czy także w inny sposób, w tym na przykład z mocy prawa.

Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w orzecznictwie, do przeniesienia posiadania może dojść w każdy ze sposobów wskazanych w art. 348-351 k.c. (por. np. wyrok SN z 10 listopada 1999 r., I CKN 201/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 93, wyrok SN z 13 kwietnia 2000 r., III CKN 859/99, wyrok SN z 23 listopada 2004 r., III CK 382/03). Stosownie do art. 348 k.c. przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest jednoznaczne z wydaniem samej rzeczy.

Ocenę charakteru korzystania przez poprzednika prawnego uczestnika z nieruchomości władnącej i jej części składowych należy zacząć od przypomnienia, że w myśl art. 4 ust. 1 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (dalej - u.g.g.), w brzmieniu obowiązującym do 4 grudnia 1990 r., grunty państwowe mogły być oddawane państwowej osobie prawnej tylko w zarząd. Ustawą z 31 stycznia 1989 r. o zmianie kodeksu cywilnego zmieniony został m.in. art. 128 k.c., który do 1 lutego 1989 r. stanowił normatywną podstawę zasady jedności własności państwowej. W wyniku tej zmiany od 1 lutego 1989 r. państwowa osoba prawna mogła nabywać mienie na własność oraz być podmiotem innych praw do mienia. Samo znowelizowanie art. 128 k.c. nie prowadziło jednak do uregulowania stosunku państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego im w zarząd przed 1 lutego 1989 r., a w szczególności do uwłaszczenia państwowych osób prawnych mieniem, z którego osoby te korzystały przed tą datą.

Problem praw państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego tym osobom do korzystania ustawodawca rozwiązał dopiero ustawą z 29 września 1990 r.

o zmianie u.g.g. (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.). Zgodnie z art. 2 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie u.g.g., grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące 5 grudnia 1990 r.

w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych. W ten sposób ustawodawca, realizując uprawnienia do zadysponowania mieniem państwowym, dokonał przekształcenia zarządu operatywnego w prawo użytkowania wieczystego i związaną z nim własność. Jeśli się nawet twierdzi, że prawo użytkownika wieczystego powstawało z dniem 5 grudnia 1990 r. na rzecz uwłaszczanej osoby prawnej

w sposób pierwotny, ale powstanie tego prawa uzależnione było od stwierdzenia, że państwowa osoba prawna, jako wykonująca zarząd nieruchomością, kontynuowała w tym dniu jej posiadanie, do 1 lutego 1989 r. przypisywane Skarbowi Państwa, a później - bezpośrednio jej samej. Przy takim charakterze relacji pomiędzy wskazanymi wyżej podmiotami trzeba przyjąć, że pomiędzy Skarbem Państwa i osobą prawną uwłaszczoną jego nieruchomością z dniem 5 grudnia 1990 r. istnieje następstwo prawne w zakresie posiadania nieruchomości. Natomiast korzystanie z służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przez Skarb Państwa przed 1 lutego 1989 r. stanowi podstawę do nabycia służebności przez Skarb Państwa (por. uchwała SN z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, Lex nr 522990).

Z powyższych rozważań wynika, że wbrew zarzutom apelujących nie doszło do naruszenia art. 176 § 1 k.c., ponieważ uczestnik wykazał nie tylko następstwo prawne po przedsiębiorstwie państwowym, które zaczęło użytkować linie energetyczne wybudowane na działce wnioskodawców, ale także załączył decyzje wydane w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy

z 29 września 1990 r. o zmianie u.g.g. (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.), że doszło do przeniesienia posiadania służebności (por. postanowienie SN z 6 marca 2015 r. III CSK 192/14).

Chybiony jest także zarzut naruszenia art. 7 k.c. i art. 245 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że objęcie gruntu przez Skarb Państwa w dniu 6 października 1988 r. nastąpiło w dobrej wierze. Otóż uszło uwadze skarżących, że w dacie wnoszenia i urządzenia wszystkich trzech linii przesyłowych Skarb Państwa był właścicielem tejże nieruchomości i dopiero w dniu 6 października 1988 r., czyli od daty nabycia tej nieruchomości przez poprzednika prawnego wnioskodawców utracił swoje prawo. Z drugiej strony domniemanie dobrej wiary posiadacza może jedynie wzruszyć dowód, że posiadacz w chwili objęcia służebności w posiadanie mógł się z łatwością dowiedzieć, że narusza prawo osoby trzeciej od chwili wejścia na grunt. Dodatkowo należy zauważyć, że sama budowa znacznej części linii przesyłowych miała na celu zaopatrzenie w energię elektryczną ówczesnego użytkownika nieruchomości, a następnie właściciela - Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną. Trafne zatem jest stanowisko Sądu Rejonowego, że Skarb Państwa posiadając służebność gruntową odpowiadającej treści służebności przesyłu po dacie zbycia nieruchomości był jej posiadaczem w dobrej wierze, tym bardziej, że ani poprzednicy prawni apelujących, ani oni sami, jak to też zauważa Sąd pierwszej instancji, nie zaprzeczali prawu uczestnika aż do daty wystąpienia z wnioskiem o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w dniu 29 kwietnia 2013 r.

Nie jest także słuszny zarzut, jakoby Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, z jakich powodów przyjął początkową datę biegu zasiedzenia służebności, to jest 6 października 1988 r., ponieważ szczegółowo wyjaśnił to na stronie 4. uzasadniania. Dodatkowo trzeba podnieść, że zasiedzenie nie mogło rozpocząć biegu przed tą datą, ponieważ to Skarb Państwa był właścicielem tej nieruchomości. Trudno wymagać od Skarbu Państwa jako poprzednika prawnego uczestnika postępowania wydawania decyzji uwłaszczeniowych, o czym mowa w apelacji, na części nieruchomości objętej służebnościami, jeżeli w dacie ich wnoszenia to Skarb Państwa był właścicielem nieruchomości.

Z powyższych względów należy uznać, że apelacja stanowi tylko polemikę

z prawidłowymi ustaleniami i wnioskami Sadu Rejonowego i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c., obciążając wnioskodawców kosztami zastępstwa prawnego poniesionymi przez uczestnika postępowania.